

NGHỊ QUYẾT CỦA ĐẢNG VÀ THỰC TẾ CUỘC SỐNG

GIAI ĐOẠN MỚI TRONG MỐI QUAN HỆ ĐOÀN KẾT HỮU NGHỊ ĐẶC BIỆT VÀ HỢP TÁC TOÀN DIỆN CỦA VIỆT NAM - CUBA, NỀN TẢNG VỮNG CHẮC ĐƯA HAI NƯỚC CÙNG PHÁT TRIỂN, CÙNG HỘI NHẬP KINH TẾ QUỐC TẾ

PGS.TS, TRƯƠNG THỊ HIỀN

*Chủ tịch Hội hữu nghị Việt Nam - CuBa
Thành phố Hồ Chí Minh.*

Cách đây hơn 50 năm, ngày 2/12/1960, Chính phủ Cộng hoà Cuba và Chính phủ Việt Nam Dân chủ Cộng hoà thiết lập quan hệ ngoại giao, mở ra trang sử mới cho tình hữu nghị giữa hai dân tộc. Cũng từ đó, Đảng và nhân dân Cuba đã dành cho Việt Nam sự ủng hộ về chính trị to lớn, kịp thời và hiệu quả.

Trong hơn 50 năm qua, lãnh đạo và nhân dân Việt Nam - Cuba luôn nhận thức về tầm quan trọng của quan hệ hai nước, luôn coi đây là tài sản vô giá của hai dân tộc. Mặc dù đang phải đối mặt với muôn vàn khó khăn, thách thức, nhưng có nhiều lý do để khẳng định quan hệ Việt Nam - Cuba luôn phát triển, đem lại hòa bình, ổn định cho mỗi khu vực và sự cuộc sống hạnh phúc, ấm no cho người dân hai nước.

Nhân dân Việt Nam luôn đoàn kết và ủng hộ nhân dân Cuba anh em trong suốt chặng đường lịch sử vẻ vang hơn nửa thế kỷ qua. Dưới sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản Cuba, đứng đầu là lãnh tụ Phi-đen Ca-xtơ-rô và Chủ tịch Ra-un Ca-xtơ-rô, nhân dân Cuba đã vượt qua muôn vàn khó khăn, bảo vệ vững chắc thành quả cách mạng, đưa đất nước Cuba tiếp tục tiến theo con đường XHCN.

Tuy nhiên, một thực tế là ngay khi hai quốc gia đã giành được độc lập và thống nhất đất nước,

mối quan hệ anh em gắn bó không hề thay đổi nhưng sự hợp tác kinh tế và giao thương của hai quốc gia còn rất hạn chế. Kim ngạch thương mại giữa hai nước có xu hướng suy giảm: từ hơn 400 triệu USD, nhưng đến năm 2012 chỉ còn 175 triệu USD. Trong đó, giá trị chủ yếu là xuất khẩu từ phía Việt Nam qua Cuba như gạo, than đá, hóa chất, dệt may, máy tính; chiều Việt Nam nhập khẩu từ Cuba chỉ vèo vèo 6 triệu USD, chủ yếu là dược phẩm. Nhìn về quan hệ đầu tư, giá trị vốn đầu tư của Cuba vào Việt Nam đạt 66 triệu USD, đứng thứ 68/ hơn 100 quốc gia và vùng lãnh thổ đầu tư vào Việt Nam, Việt Nam cũng chỉ có 2 dự án thăm dò dầu khí tại Cuba cùng một số văn phòng đại diện của doanh nghiệp Việt.

Mặc dù có những nguyên nhân chủ quan và khách quan khác nhau, nhưng chính phủ hai nước cũng không thể phủ nhận rằng tăng cường hợp tác giao thương giữa hai nước là một điều cần thiết và là một bộ phận vững chắc giúp hai nước nhanh chóng tiến sâu hơn vào hội nhập kinh tế quốc tế.

Một sự thật rằng lợi thế hợp tác giữa hai nước còn rất lớn, nhất là trong bối cảnh hiện nay khi Cuba đang đẩy mạnh cải cách, cập nhật mô hình phát triển đồng thời phá được thế bao vây cấm

(1) Báo Cáo tại Hội thảo: "Đặc khu phát triển Mariel (ZEDM) - Cơ hội đầu tư mới vào Cuba" trong khuôn khổ kỳ họp lần thứ 31 của Ủy ban Hợp tác Liên Chính phủ Việt Nam - Cuba, do VCCI phối hợp với Đại sứ quán Cuba tại Hà Nội tổ chức.

vận trong nhiều thập kỷ. Trong điều kiện và bối cảnh mới, hai bên cần trao đổi, xử lý các vấn đề tồn tại; đồng thời xây dựng, đưa ra chương trình hợp tác mới với các nội dung hợp tác hết sức cụ thể, thiết thực nhằm đưa quan hệ hợp tác song phương bước sang giai đoạn mới, phát triển cao hơn, sâu rộng và hiệu quả hơn.

Đại hội VI Đảng Cộng sản Cuba tháng 4-2011 đã thông qua Nghị quyết Đường lối kinh tế - xã hội mới, mang tính bước ngoặt, với hơn 300 nội dung của tiến trình “cập nhật hóa mô hình kinh tế”, nhằm giữ vững và phát huy những thành tựu cách mạng, thúc đẩy tăng trưởng kinh tế, không ngừng cải thiện đời sống nhân dân. Tiến trình thực hiện Nghị quyết bước đầu đạt kết quả tích cực, kinh tế Cuba duy trì đà phục hồi và tăng trưởng, với GDP đạt 1,3% năm 2014; sáu tháng đầu năm 2015, đạt 4,6%. Tháng 4-2014, Luật Đầu tư nước ngoài được thông qua, cùng những sửa đổi quy định về thuế, đã tạo môi trường thông thoáng và thuận lợi hơn cho các nhà đầu tư.

Cuba kiên trì thực hiện chính sách đối ngoại hòa bình rộng mở, năng động, tích cực ủng hộ các phong trào cách mạng và đấu tranh vì hòa bình, độc lập dân tộc, dân chủ và CNXH. Dù còn khó khăn, Cuba luôn nêu cao tinh thần quốc tế vô sản, giúp đỡ các nước bạn bè, thường xuyên nhận đào tạo miễn phí sinh viên các nước đang phát triển, gửi hàng nghìn bác sĩ và chuyên gia y tế, giáo dục tới hợp tác và hỗ trợ các nước Á, Phi, Mỹ la-tinh. Uy tín của Cuba trên trường quốc tế không ngừng được nâng cao. Các nước anh em, bạn bè và nhân dân tiến bộ trên thế giới dành cho Cuba tình đoàn kết và sự ủng hộ mạnh mẽ. Liên tục trong hơn 20 năm qua, Đại hội đồng Liên hợp quốc các khóa đều thông qua nghị quyết với đa số phiếu áp đảo yêu cầu Mỹ dỡ bỏ cấm vận Cuba. Đây là sự ủng hộ có ý nghĩa quan trọng, tiếp thêm sức mạnh để nhân dân Cuba vững bước trên con đường cách mạng, đưa đất nước tiếp tục phát triển.

Thời gian qua, mối quan hệ hợp tác, hữu nghị của hai nước đã bước sang một giai đoạn và một tầm cao mới được đánh dấu bởi các chuyến thăm và cuộc gặp gỡ cấp cao giữa lãnh đạo hai nước. Nó đã trở thành những “dấu mốc” quan trọng tiếp tục mở ra một trang mới trong quan hệ giữa hai Đảng, hai nhà nước và nhân dân hai nước.

Hai bên đã thống nhất các chương trình, biện pháp thiết thực để thúc đẩy quan hệ giữa hai Đảng, hai nước, đi vào chiều sâu, ngày càng hiệu quả hơn và đây cũng là dịp để các đồng chí lãnh đạo hai nước trao đổi kinh nghiệm trong lãnh đạo, quản lý, phát triển xã hội ở Việt Nam và Cuba.

Việt Nam và Cuba hiện đang hợp tác trong nhiều lĩnh vực, dựa vào thế mạnh của hai nước, như nông nghiệp, năng lượng, dầu khí, công nghệ thông tin, viễn thông, công nghệ sinh học, giáo dục, y tế, trong đó dự án hợp tác trong sản xuất nông nghiệp đã đạt được những thành tựu quan trọng. Việt Nam đang cùng Cuba triển khai dự án an ninh lương thực với mục tiêu bảo đảm an ninh lương thực cho người dân Cuba. Những công nghệ về giống, kỹ thuật canh tác của Việt Nam đưa sang Cuba rất có hiệu quả, đưa năng suất lên gấp 2 lần. Hiện nay, Chính phủ Việt Nam đang cùng Chính phủ Cuba nhân rộng giai đoạn đầu ra quy mô lớn hơn, trong đó có vấn đề về giống, sản xuất hạt giống tại Cuba, vấn đề cơ giới hóa trong canh tác quy mô nhỏ hơn để nước bạn có thể phát huy được. Song song đổi mới, Cuba đang thực hiện một số cải cách, mở cửa và cơ hội đang mở ra cho các doanh nghiệp Việt Nam sau những chuyến thăm của lãnh đạo cấp cao hai nước.

Quan hệ kinh tế thương mại giữa Cuba và Việt Nam có nhiều triển vọng. Cuba đang thực hiện Nghị quyết Đại hội Đảng 6, thông qua chính sách cập nhật mô hình kinh tế, thực hiện một số cải cách để thay đổi cơ chế quản lý sản xuất, mở

rộng quan hệ với nước ngoài. Quá trình càng cải tiến thì nhà đầu tư, doanh nghiệp Việt Nam càng có nhiều cơ hội đầu tư vào Cuba, nhất là với lĩnh vực sản xuất hàng tiêu dùng, du lịch và Dự án tìm dầu ở Cuba.

Khởi động Dự án từ năm 2011, ngày 2/4/2013 Chính phủ Cuba đã công bố quyết định thành lập khu chế xuất thương mại tự do đầu tiên của nước này tại cảng biển khổng lồ Mariel, cách thủ đô La Habana 40km về phía Tây. Trong hành trình xúc tiến đầu tư vào ZEDM, Cuba đã chọn Việt Nam là điểm đến đầu tiên. Đây không phải là một sự ngẫu nhiên, mà Chính phủ Cuba ngoài mong muốn thu hút vốn từ Việt Nam còn là tham khảo kinh nghiệm của Việt Nam trong quá trình thu hút đầu tư nước ngoài, cũng như chia sẻ kinh nghiệm trong lĩnh vực sản xuất lúa gạo, cây công nghiệp, nuôi trồng thủy sản, dệt may, da giày, đồ gỗ và đồ nhựa. Các hoạt động ZEDM hướng tới bao gồm: Công nghệ sinh học và dược phẩm; năng lượng tái tạo; công nghiệp lương thực thực phẩm; du lịch và bất động sản; công nghiệp đóng gói và lắp ráp; nông nghiệp, viễn thông và tin học. ZEDM có tổng vốn xây dựng cơ sở hạ tầng lên tới 900 triệu USD. Đặc biệt, mới đây, Cuba đã quyết định đầu tư thêm 600 triệu USD vào cảng biển nước sâu Mariel để biến nơi đây thành cảng biển lớn nhất trong cả nước, công trình này dự kiến sẽ được khởi động vào đầu năm 2014. Đây được cho là một bước đột phá trong việc tạo ra những thay đổi sâu sắc của luồng vận chuyển hàng xuất nhập khẩu qua Cuba, cùng với đó là những điều kiện thuận lợi về hậu cần và xuất nhập cảnh.

ZEDM có diện tích 465,4 km², nằm ở trung tâm thương mại khu vực Caribe và châu Mỹ, giữa giao lộ của trục Đông - Tây/Bắc - Nam ở Tây bán cầu, thuận lợi vận tải đường biển và đường không. Đây là khu vực có chế độ và chính sách đặc biệt, các điều khoản quy định rõ mức thuế quan cũng như các trường hợp miễn giảm thuế

đối với một số mặt hàng tạm nhập tái xuất. Theo đó đặc khu sẽ phát triển và hỗ trợ các dự án công nghiệp, cơ khí kim loại có sử dụng công nghệ sạch, sản xuất trên cơ sở tri thức và kinh tế du lịch.

Với kỳ vọng này, Chính phủ Cuba chấp nhận cho nhà đầu tư được thành lập các đơn vị thầu cung ứng dịch vụ do Hội đồng Bộ trưởng quyết định hoặc nhà đầu tư có thể khai thác sử dụng một tài sản công cộng dưới hình thức tạm thời trong thời gian đến 50 năm và có thể gia hạn. Nhà đầu tư nước ngoài được tự do chuyển ra khỏi lãnh thổ các khoản thu nhập từ cổ tức, lợi nhuận hoặc các thu nhập khác liên quan tới việc xuất khẩu của đầu tư dưới dạng đồng tiền có thể chuyển đổi tự do mà không phải trả thuế hoặc bất kỳ một loại phí nào liên quan đến việc chuyển nhượng nói trên. Ngoài ra, Cuba cũng cam kết bảo vệ các nhà đầu tư nước ngoài trước những kiện tụng các bên thứ ba, trên cơ sở phù hợp với pháp luật Cuba.

Qua đó, hợp tác toàn diện Việt Nam - Cuba tiếp tục được củng cố và phát triển, thể hiện qua kết quả các chuyến thăm thường xuyên của lãnh đạo cấp cao, các cấp bộ, ngành và các phiên họp định kỳ của Ủy ban liên Chính phủ hai nước. Hợp tác nông nghiệp, an ninh - quốc phòng, giáo dục - đào tạo, văn hóa, y tế, khoa học - công nghệ được tăng cường và đạt kết quả tích cực. Nổi bật là các dự án Việt Nam hỗ trợ Cuba sản xuất lúa gạo giai đoạn 2010 - 2015; quy hoạch và nuôi trồng thủy sản... Trao đổi thương mại giữa hai nước có nhiều tiềm năng phát triển. Những đổi mới về chính sách quản lý kinh tế, môi trường đầu tư đang tạo nhiều cơ hội cho doanh nghiệp Việt Nam tiếp cận thị trường, tìm kiếm cơ hội đầu tư tại Cuba, trong các lĩnh vực xây dựng; sản xuất vật liệu xây dựng và hàng tiêu dùng; năng lượng; công nghiệp chế biến lương thực, thực phẩm; thương mại...

Thời gian tới, hai bên sẽ tiếp tục duy trì và nâng

cao hiệu quả các cơ chế ủy ban liên chính phủ, đối thoại chiến lược cấp thứ trưởng quốc phòng và tham khảo chính trị cấp thứ trưởng ngoại giao, ưu tiên đẩy nhanh đàm phán và sớm ký kết hiệp định thương mại mới nhằm tạo thuận lợi tối đa cho các hoạt động hợp tác kinh tế - thương mại và đầu tư. Quá trình “cập nhật hóa nền kinh tế” của Cuba đã tạo môi trường tự chủ tối đa cho doanh nghiệp, cho phép thành lập hợp tác xã trong lĩnh vực phi nông nghiệp, mở rộng chuỗi dự án tại địa phương. Cuba vừa công bố 246 dự án thu hút đầu tư nước ngoài vào Cuba.

Các thỏa thuận cấp cao giữa hai quốc gia tiếp tục nâng cao hiệu quả các dự án hợp tác về nông nghiệp và thủy sản, tạo thuận lợi cho doanh nghiệp hai nước tiếp cận thị trường, triển khai các dự án hợp tác và đầu tư về dầu khí, xây dựng hạ tầng du lịch, sản xuất vật liệu xây dựng, hàng tiêu dùng, nghiên cứu và sản xuất phần mềm, thiết bị viễn thông...

Hai nước sẽ xem xét khả năng thiết lập cơ chế phù hợp để tăng cường hợp tác nghiên cứu, thử nghiệm, sản xuất các loại dược phẩm thuộc thể mạnh của mỗi nước và các dòng sinh phẩm y tế thế hệ mới. Hai nước sẽ tiếp tục thúc đẩy hợp tác trên các lĩnh vực văn hóa, thể thao, du lịch, giáo dục - đào tạo. Các dự án hợp tác về nông nghiệp và thủy sản đang và sẽ triển khai trong thời gian tới; tạo thuận lợi cho các nhà đầu tư hai nước

tiếp cận thị trường cũng như triển khai các dự án hợp tác và đầu tư trên các lĩnh vực dầu khí, xây dựng hạ tầng du lịch, sản xuất vật liệu xây dựng, hàng tiêu dùng, nghiên cứu và sản xuất phần mềm, thiết bị viễn thông...

Về hợp tác đa phương, hai bên khẳng định ủng hộ lập trường giải quyết các tranh chấp chủ quyền bằng các biện pháp hòa bình, trên cơ sở tôn trọng luật pháp quốc tế. Khẳng định tiếp tục tăng cường phối hợp, hợp tác và ủng hộ lẫn nhau tại các tổ chức quốc tế và diễn đàn đa phương. Trao đổi về các vấn đề khu vực và quốc tế cùng quan tâm, hai bên khẳng định ủng hộ lập trường giải quyết những tranh chấp chủ quyền bằng các biện pháp hòa bình, trên cơ sở tôn trọng luật pháp quốc tế. Cuba còn là “cầu nối” vững chắc và đáng tin cậy để hỗ trợ Việt Nam tăng cường quan hệ nhiều mặt với các nước ở khu vực Mỹ Latin và Caribe.

Quan hệ Việt Nam - Cuba là mối quan hệ hữu nghị truyền thống, gắn bó thủy chung, chia ngọt sẻ bùi giữa hai dân tộc, vừa là đồng chí vừa là anh em, cùng chung lý tưởng cách mạng. Cuba khẳng định Việt Nam mãi là người anh em chân thành và thủy chung của nhân dân Cuba. Mối quan hệ tốt đẹp ấy xuất phát từ tư tưởng cao đẹp của Chủ tịch Hồ Chí Minh và Hô-xê Mác-ti, được các nhà lãnh đạo và nhân dân hai nước luôn trân trọng, giữ gìn, không ngừng vun đắp. /.

